

דף תרגול: ארגז המושגים – אמצעים אמנותיים ברמת בגרות

מהדורה למורה עולים חדשים

מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- לזהות אמצעים אמנותיים בטקסטים מהתנ"ך, ביאליק ורחל
- לנסח במדויק מהי תרומת האמצעי למשמעות הטקסט
- להבחין בין אמצעים דומים כמו דימוי ומטפורה או ניגוד ואוקסימורון

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – זיהוי אמצעי בטקסטים קלסיים

1. ב – אוקסימורון
2. א – מטפורה לאם או לאהובה
3. ב – דימוי
4. א – האנשה
5. א – הדגשה של רעיון מרכזי

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. נכון – קול ודממה הם מושגים סותרים המחוברים יחד
2. לא נכון – דימוי זקוק למילת קישור כמו "כמו" או "כ"
3. נכון – זהו ההבדל המרכזי בינה לבין דימוי
4. לא נכון – האנשה מייחסת תכונות אדם לדומם, לבעל חיים או לטבע

חלק ג' – התאמת מושג להגדרה

1 – ד (השוואה גלויה בעזרת מילת קישור כמו "כמו")
2 – ה (השוואה סמויה בלי מילת קישור)
3 – א (ייחוס תכונות אדם לדומם או לטבע)
4 – ב (חיבור בין שני מושגים סותרים)
5 – ג (שימוש חוזר במילה או מבנה להדגשה)

חלק ד' – השלמת מושגים

1. מלכים
2. האנשה
3. דימוי
4. אוקסימורון

חלק ה' – סדר כתיבת פסקת ניתוח

1. ציטוט קצר מהטקסט המכיל את האמצעי
2. זיהוי שם האמצעי האמנותי
3. הסבר כיצד האמצעי בנוי בטקסט
4. חיבור בין האמצעי לרעיון המרכזי של היצירה
5. מסקנה על תרומת האמצעי להבנת הטקסט כולו

חלק ו' – ניסוח תרומת האמצעי

1. הוא מבטא התגלות עדינה ושקטה, בניגוד לציפייה לרעש או סערה
2. היא יוצרת הדגשה, קצב וזכירה של רעיון מרכזי

כרטיס יציאה – מה לחפש

- דימוי משתמש במילת קישור, מטפורה לא
- קול דממה דקה – מבטא ניגוד בין קול לשקט, יוצר עדינות
- האנשה מייחסת תכונות אדם לטבע או לדומם ויוצרת קרבה רגשית

טיפים להפעלה:

- כדאי לפתוח בקריאה משותפת של "קול דממה דקה" ולדון בהקשרו לפני התרגול
- לחלק את הכיתה לזוגות עבור חלק ההתאמה כדי לעודד דיון על ההבדלים הדקים
- להקצות זמן נפרד לכתיבת הפסקה ולתת משוב בעזרת מחוון קצר

דף תרגול: ארגז המושגים – אמצעים אמנותיים ברמת בגרות

דף התלמיד/ה עולים חדשים

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בדף הזה נלמד מילים חשובות על אמצעי כתיבה בשירה ובתנ"ך, ונתרגל לזהות אותן בדוגמאות קצרות.

📖 מילון קטן:

דימוי	השוואה גלויה בעזרת מילת קישור כמו "כמו" או "כ"
מטפורה	השוואה סמויה בלי מילת קישור
האנשה	ייחוס תכונות אדם לדומם, לבעל חיים או לטבע
ניגוד	חיבור של שני דברים מנוגדים זה לזה
אוקסימורון	צירוף של שתי מילים הסותרות זו את זו
חזרה	שימוש חוזר במילה או צליל להדגשה
סמל	דבר קונקרטי שמייצג רעיון מופשט
מצלול	חזרה על צלילים דומים ליצירת אפקט קולי

1 חלק א' – זיהוי אמצעי בטקסטים קלסיים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. "קול דממה דקה" הוא איזה אמצעי?

א) דימוי ב) אוקסימורון ג) חזרה ד) סמל

2. למי ביאליק פונה כשהוא אומר "כנפך"?

א) מטפורה לאם או לאהובה ב) דימוי מפורש ג) חזרה קולית ד) ניגוד

3. איך קוראים להשוואה עם "כמו"?

א) מטפורה ב) דימוי ג) האנשה ד) סמל

4. כשאומרים שהשמש מחייכת זה אמצעי בשם?

א) האנשה ב) ניגוד ג) חזרה ד) אוקסימורון

5. למה חוזרים על מילה בתנ"ך?

א) הדגשה של רעיון מרכזי ב) קישוט גרידא ג) בלבול הקורא ד) קיצור הטקסט

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	"קול דממה דקה" הוא אוקסימורון כי הוא מחבר קול ודממה שהם מנוגדים	☐	☐
2	דימוי תמיד מופיע בלי מילת קישור	☐	☐

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
3	מטפורה היא השוואה סמויה שאינה משתמשת במילת קישור מפורשת	☐	☐
4	האנשה אפשרית רק כלפי בני אדם	☐	☐

3 חלק ג' – התאמת מושג להגדרה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. דימוי	____	**א.** ייחוס תכונות אדם לדומם או לטבע
2. מטפורה	____	**ב.** חיבור בין שני מושגים סותרים
3. האנשה	____	**ג.** שימוש חוזר במילה או מבנה להדגשה
4. אוקסימורון	____	**ד.** השוואה גלויה בעזרת מילת קישור כמו "כמו"
5. חזרה	____	**ה.** השוואה סמויה בלי מילת קישור

4 חלק ד' – השלמת מושגים

השלימו את המילה החסרה.

1. הצירוף "קול דממה דקה" לקוח מהסיפור על אליהו הנביא בספר _____

2. אמצעי שבו מייחסים תכונות אדם לדומם נקרא _____

3. השוואה גלויה בעזרת מילת קישור נקראת _____

4. חיבור בין שני מושגים הסותרים זה את זה נקרא _____

5 חלק ה' – סדר כתיבת פסקת ניתוח

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	הסבר כיצד האמצעי בנוי בטקסט
☐	ציטוט קצר מהטקסט המכיל את האמצעי
☐	מסקנה על תרומת האמצעי להבנת הטקסט כולו
☐	זיהוי שם האמצעי האמנותי
☐	חיבור בין האמצעי לרעיון המרכזי של היצירה

6 חלק ו' – ניסוח תרומת האמצעי

ענו בקצרה.

1. מה תורם האוקסימורון "קול דממה דקה" לתיאור התגלות האל לאליהו?

2. מה תורמת חזרה על מילה או צליל בטקסט מקראי לחוויית הקריאה?

כרטיס יציאה

מהו ההבדל בין דימוי למטפורה?

תנו דוגמה לאוקסימורון מהתנ"ך והסבירו את תרומתו

מהי האנשה ומה תפקידה בשיר?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀